

FÜGGELÉK

I. FERENC JÓZSEF ALAPÍTÓ OKLEVELE

★

A M. KIR. FERENC JÓZSEF
TUDOMÁNYEGYETEMRE VONATKOZÓ TÖRVÉNYEK,
FONTOSABB IRATOK ÉS JEGYZŐKÖNYVEK

I.

A m. kir. Ferenc József tudományegyetem
1897. november hó 1-én kiadott alapító, illetőleg megerősítő oklevele :

M I E L S Ő F E R E N C Z J Ó Z S E F

Isten kedvező kegyelméből
Ausztriai Császár,

M A G Y A R

Cseh, Dalmát, Horvát, Tót, Halics, Lodomér, Ráma, Szerb, Kun és
Bolgár országok Apostoli, úgy Illyria, Jeruzsálem stb.

K I R Á L Y A,

Ausztria főhercege, Toscana és Krakó nagyhercege, Lotharingia, Salzburg,
Steyer, Korontán, Krajna és Bukovina hercege, Erdély nagyfejedelme, Morvai
őrgróf, Fel- és Al-Sléczia, Modena, Parma, Piacenza, Guastalla, Osvieczim és
Zátor, Teschen, Friaul, Ragusa és Zára stb. hercege, Habsburg, Tyrol, Kyburg,
Görcz és Gradiska grófja, Trient és Brixen fejedelme, Fel- és Al-Luzsicza s
Istria örgrófja, Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg stb. grófja, Triest,
Kattaro és a Szláv örgrófság ura s.t.b. s.t.b.

Emlékezetül adjuk ezennel,
tudatván mindenkkel
kiket illet

Hogy miután a Mi hozzájárulásunkkal a magyar országgyűlésen alkotott és
Általunk szentesített ezernyolczszázhetvenkettedik évi tizenkilenczedik törvény-
cikkkel szabad királyi Kolozsvár városunkban magyar királyi tudományegyetem
állíttatott fel és az az ezernyolczszázhetvenkettő-harmadik évi tanévvel működését

tényleg megkezdette és azóta is, immár huszonöt esztendeje, áldásosan folytatja, a miben atyai szívünknek öröme telik, a nevezett tudományegyetem törvényes tanácsa őszintén kedvelt hívünk doktor Wlassics Gyula belső titkos tanácsosunk, vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterünk útján azon legalázatosabb kérést terjesztette Felségünk elé, hogy a fent nevezett tudományegyetem számára fennállásának és működésének huszonötödik esztendeje alkalmából, alapító oklevelünket kegyelemből kiadni méltóztassunk.

Mint hogy az ezernyolczszázhetvenkettedik évi tizenkilenczedik törvényczikk a létesített és immár huszonöt esztendő óta áldásosan működő tudomány-egyetemnek szervezetét, s abban adott jogait és kiváltságait megállapítja, ezen tudomány-egyetemet minden jövőendő időkre nézve a törvény által megalapítottnak és megerősítettnek nyilvánítjuk. — Mivel pedig ezen tudomány-egyetem törvényes tanácsa annak idején vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterünk, néhai Trefort Ágoston útján azzal a legalázatosabb esedezéssel járult királyi színünk elé, hogy az egyetem a Mi királyi Nevünket viselhesse czimében s számára alapító oklevelünk kiállíttassék, és Mi ezen legalázatosabb kérelemnek ezernyolczszáznyolczvanegy évi január hó negyedikén kelt elhatározásunkkal atyai hajlandóságunknál fogva helyet adni méltóztattunk: miként akkor megengedtük, úgy most is, említett elhatározásunkat jelen oklevelünkkel megerősítve, megengedjük, hogy az ezernyolczszázhetvenkettedik évi tizenkilenczedik törvényczikk által Kolozsvár szabad királyi városunkban felállított tudomány-egyetem

„FERENCZ JÓZSEF MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY EGYETEM“

czímet viselhessen és ezen czímet az általa kiadandó hivatalos iratokban és oklevelekben, valamint hivatalos pecsétjében is használhassa. Mindezeknek emlékül és örök jeléül a többször említett kolozsvári Ferencz József magyar királyi tudomány-egyetem számára, az erkölcsösség és a tudományok eredményes művelése és terjesztése terén betöltött huszonöt éves működése alkalmából sajátkezü aláírásunkkal és apostoli magyar királyi függő pecsétünkkel megerősített jelen alapító, illetve kiváltságlevelünket tartottuk kegyelmesen kiadandónak és engedendőnek.

Kelt a Mi őszintén kedvelt Hívünk, tekintetes doktor Wlassics Gyula belső titkos Tanácsosunk, vallás- és közoktatásügyi magyar Ministerünk kezei által, Bécsben, Ausztriában, Szent-András hava első napján, az Úr ezernyolczszázkilenczvenhetedik, Uralkodásunk negyvenkilenczedik évében.

Ferencz József s. k.

Wlassics Gyula s. k.

II.

1872. ÉVI XIX. TÖRVÉNYCIKK

a kolozsvári magyar királyi tudományegyetem felállításáról és ideiglenes szervezéséről.

Szentesítést nyert 1872. évi október hó 12-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1872. évi október hó 12-én, a főrendek házában 1872. évi október hó 14-én.

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF,

Isten kegyelméből Austriai Császár, Csehország Királya stb. és Magyarország Apostoli Királya

Kedvelt Magyarországunk és társországai hű Főrendei és Képviselői közös egyetértéssel a következő törvénycikket terjesztették szentesítés végett Felségünk elé :

1. §.

Kolozsvárott a tanszabadság elvének alapján magyar királyi tudományegyetem állíttatik fel.

A kolozsvári királyi jogakadémia és az orvos-sebészeti tanintézet megszüntettetnek.

2. §.

Addig, míg az egyetemi oktatás külön törvény által nem szabályoztatik, a pesti magyar királyi tudományegyetemen jelenleg fennálló szabályok ezen egyetemre nézve is érvényesek, amennyiben jelen törvény mást nem rendel.

A fentebb említett törvény meghozataláig megkívántató további szabályokat az egyetem tudománykarainak meghallgatásával az oktatásügyi minister bocsátja ki.

3. §.

Ezen egyetem négy tudománykarra oszlik, ú. m. :

1. A jog- és államtudományi,
2. Az orvosi,
3. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi,
4. A matematikai és természettudományi karra.

E két utóbbi karhoz kapcsolva gymnasiumi tanárképezde állíttatik fel.

4. §.

A tudománykarok belügyeikre nézve egymástól független, egyenjogú, önálló testületeket képeznek, önmaguk által évenként választott dékánjaik elnöklete alatt.

5. §.

A tudománykarok fölött áll az egyetemi tanács, melynek köréhez az egyetem testületi, közigazgatási és a karok egyéb közös ügyeinek tárgyalása és intézése tartozik. A tanács elnöke : az egyetem rectora.

6. §.

A rendes és rendkívüli tanárok, a tanítók és tanársegédek rendes évi fizetést húznak. A magántanárokat csak az előadásaik után járó tandíj illeti. A közoktatásügyi miniszter azonban jeles magántanároknak, kik oly tantárgyat adnak elő, melynek előadása a fensőbb tudományos oktatás érdekében óhajtandó, de kik tantárgyuk természeténél fogva csak kevés hallgatóra számíthatnak, vagy kiknek a tanári pályán megtartása kívánatos, az illető kar meghallgatása után bizonyos időszakra kivételkép díjt rendelhet.

7. §.

Ezen egyetem első szervezése alkalmával a rendes és rendkívüli tanárokat a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Ő Felsege a király, a magántanárokat, a tanársegédeket és tanítókat pedig a közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

A későbbi kinevezéseknél a közoktatásügyi miniszter a rendes és rendkívüli tanárookra és tanítókra nézve az illető kar meghallgatása után, a tanársegédekre nézve pedig annak javaslata alapján teszi előterjesztéseit, illetőleg kinevezéseit.

8. §.

Magántanári előadások tartására a közoktatásügyi miniszter által oly egyének jogosíttatnak, kik ezen egyetemenél magántanárságra az illető tudománykar által képesítetteknek nyilvánítottak, vagy a tudomány művelésében szerzett érdemeik által képességüket nyilvánosan bebizonyították.

Ha azonban a magántanár két év alatt meg nem kezdi előadásait, vagy azok megkezdése után két éven át legalább féltanévig előadást nem tart, magántanári jogosultsága megszűnik.

A magántanárok a rendes és rendkívüli tanárokkal egyenlő érvényű előadás-látogatási bizonyítványokat állítanak ki.

9. §.

Az egyetem megnyitása alkalmával a tandíjakat a fennálló viszonyok figyelembe vételével, a jövőben pedig úgy a tan-, mint a szigorlati díjakat is a tudománykarok meghallgatása után, a közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

A tudománykarok a tan- és szigorlati díjakat szegény hallgatóknak elengedik.

10. §.

Ezen egyetem az 1872/3-ik tanév kezdetével megnyitattik, és a kormánynak az egyetem szervezésére nézve tett eddigi intézkedései jóváhagyatnak.

11. §.

E törvény végrehajtásával a közoktatásügyi miniszter bízatik meg.

Mi e törvénycikket s mindazt, ami abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek és elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősítjük és szentesítjük, s mind Magunk megtartjuk, mind más híveink által megtartatjuk.

Kelt Budán, ezernyolcszázhetvenkettedik évi október hó tizenkettedik napján.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

GRÓF LÓNYAY MENYHÉRT, s. k.

(P. H.)

III.

1921. ÉVI XXV. TÖRVÉNYCIKK

a kolozsvári és pozsonyi m. kir. tudományegyetem ideiglenes áthelyezéséről. Kihirdetése elrendeltetett 1921. évi június hó 25-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár”-ban 1921. évi június hó 26-án.

1. §.

Székhelyüknek a trianoni béke következtében történt elvesztése miatt az 1872. évi XIX. törvénycikkel felállított kolozsvári m. kir. Ferenc József Tudományegyetem ideiglenesen Szegeden, az 1912. évi XXXVI. t.-cikkkel felállított pozsonyi m. kir. Erzsébet királyné Tudományegyetem pedig ideiglenesen Pécsert nyert elhelyezést.

2. §.

Azt az időpontot, amelyben a két egyetem új székhelyén működését megkezdí, a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg, és ezt a nemzetgyűlésnek bejelenti.

3. §.

A szegedi állami szemkórház a Szegeden elhelyezett Ferenc József Tudományegyetem orvostudományi karának céljára és ez elhelyezés idejére a vallás- és közoktatásügyi miniszteri tárcába vétetik át.

4. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe, és azt a vallás- és közoktatásügyi, a pénzügyi és a munkaügyi és népjóléti miniszter hajtja végre.

IV.

1940. ÉVI XXVIII. TÖRVÉNYCIKK

a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem újjászervezéséről és a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem felállításáról.

Emlékezetül adom ezennel mindenkinek, akit illet, hogy Magyarország országgyűlésének képviselőháza és felsőháza közös egyetértéssel a következő törvénycikket alkotta :

A magyar országgyűlés abból az ünnepélyes alkalomból, hogy a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészekkel együtt Kolozsvár szabad királyi város is hazatért,

megemlékezvén a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetemnek a magyar művelődés szolgálatában szerzett érdemeiről és arról a szeretetről, amellyel Szeged szabad királyi város közönsége a székhelyétől megfosztott ezt a tudományegyetemet falai közé fogadta és ott húsz éven keresztül sok áldozattal további működését biztosította,

egyszersmind kifejezni óhajtván ebből az alkalomból is a magyar nemzetnek vitéz nagybányai Horthy Miklós Úr, Magyarország Kormányzója iránt érzett hűségét, hódolatát és háláját,

a következőképpen rendelkezik :

1. §.

(1) Az 1872 : XIX. törvénycikkkel Kolozsvárott felállított és az 1921 : XXV. törvénycikk 1. §-a értelmében ideiglenesen Szegeden elhelyezett Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem működését az 1940/41. tanévtől kezdve újból alapításának helyén, Kolozsvárott folytatja.

(2) A Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetemen az 1872 : XIX. törvénycikk 3. §-ával meghatározott négy tudománykaron felül, ötödik tudománykarként közgazdaságtudományi kart kell szervezni.

2. §.

(1) Szegeden vitéz nagybányai Horthy Miklós Úrnak, Magyarország Kormányzójának nevét viselő tudományegyetemet kell felállítani.

(2) A Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem

1. jog- és államtudományi,
2. orvostudományi,
3. bölcsészet-, nyelv- és történettudományi és
4. matematikai és természettudományi karra tagozódik.

(3) A Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetemen gondoskodni kell a középiskolai tanárképzés és a gyógyszerészképzés megszervezéséről is.

3. §.

(1) A Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karán a természettudományi és matematikai tanszékek működését, továbbá a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem bölcsészettudományi karának, valamint a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem jog- és államtudományi karának működését az 1940/41. tanévtől kezdve a további törvényes intézkedésig átmenetileg szüneteltetni kell.

(2) A Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetemen továbbra is gondoskodni kell valamennyi tudományszakra kiterjedő középiskolai tanárképzésről.

(3) A jogakadémiákon az 1941/42. tanévtől kezdve csupán két évfolyam működhetik. A jogakadémiák tanulmányi rendje az egyetemi jog- és államtudományi karok első és második évfolyamának tanulmányi rendjével megegyezik. Jogakadémián csupán az első és második alapvizsgát lehet letenni. A jogakadémiai hallgató tanulmányait a második alapvizsga sikeres kiállása után tudományegyetem jog- és államtudományi karán folytathatja.

4. §.

A Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem és a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem szervezeti szabályzatát a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg és jóváhagyás végett a Kormányzó elé terjeszti.

5. §.

A tudományegyetemek nyilvános rendes és rendkívüli tanárainak, valamint az egyetemi könyvtárak igazgatóinak kinevezése iránt a vallás- és közoktatásügyi miniszter — a meghívás, illetőleg a hármás jelölés hagyományos gyakorlatának fenntartásával — az érdekelt karnak és a tudományegyetem tanácsának, illetőleg a könyvtári bizottságnak és a tudományegyetem tanácsának meghallgatása után tesz előterjesztést a Kormányzóhoz.

6. §.

(1) Az 1—3. §-ok rendelkezései által érintett tudományegyetemek nyilvános rendes és rendkívüli tanárait és egyetemi könyvtáraiknak igazgatóit a szervezés,

illetőleg átszervezés alkalmával elsőízben a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a Kormányzó, a tudományos segédszemélyzetének tagjait, tisztviselőit és egyéb alkalmazottait pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki, alkalmazza, helyezi át, illetőleg erősíti meg állásaikban.

(2) A szervezés, illetőleg átszervezés alkalmával ezeknek a tudományegyetemeknek tanárait, tisztviselőit és egyéb alkalmazottait az állami szolgálat más ágában megfelelő állásra ki lehet nevezni vagy szabályszerű elbánás alá lehet vonni. Azt a tudományegyetemi tanárt, aki a neki felajánlott állást nem fogadja el, szabályszerű elbánás alá kell vonni.

7. §.

Az ebben a törvényben megállapított szervezési munkálatok irányítására és vezetésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter miniszteri biztost nevezhet ki. A miniszteri biztos a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem, a Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem, a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem és a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem önkormányzati testületeinek szervezési kérdéseket tárgyaló üléseit vezeti és azok tárgyalási rendjét is megállapítja.

8. §.

Felhatalmaztatik a vallás- és közoktatásügyi miniszter, hogy a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem működésének Kolozsvárra visszahelyezése, továbbá a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem felállítására, valamint az ebben a törvényben meghatározott átszervezések folytán szükséges átmeneti rendelkezéseket rendeletben megállapítsa.

9. §.

Felhatalmaztatik a m. kir. minisztérium, hogy az egyetemi nyilvános rendes és rendkívüli tanárok tandíjrészesedését rendelettel megszüntesse és ehelyett az egyetemi nyilvános rendes és rendkívüli tanárok számára pótlékot állapítson meg.

10. §.

Az egyetemi nyilvános rendes és rendkívüli tanárok kötelesek állandóan az egyetem székhelyén lakni. A vallás- és közoktatásügyi miniszter azonban az egyetemi nyilvános rendes vagy rendkívüli tanárnak meghatározott időre engedélyt adhat arra, hogy az egyetem székhelyének közvetlen közelében levő községben lakjék.

II. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép hatályba ; végrehajtásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodik.

E törvénycikk kihirdetését ezennel elrendelem, e törvénycikket, mint a nemzet akarátát, mind magam megtartom, mind másokkal is megtartatom.

Kelt Budapesten, ezerkilencszáznegyvenedik évi október hó tizennyolcadik napján.

HORTHY MIKLÓS s. k.,
Magyarország kormányzója

GRÓF TELEKI PÁL s. k.,
m. kir. miniszterelnök

(P. H.)

V.

**A nagyszebeni román kormányzótanács közoktatásügyi miniszterének rendelete
a kolozsvári egyetemi tanárok eskütételére vonatkozólag**

M á s o l a t.

Consiliul Dirigent Român. Resortul Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Sz. 4335/919.

Sibiu, 8. Mai 1919

Fordítás.

Prefectus Úr!

Hivatkozással március hó 10-én 2113. sz. alatt, a kolozsvári egyetemi tanárok eskü letétele ügyében intézett rendeletemre, felkérem, értesítse az összes rendes és rendkívüli egyetemi tanár urakat, hogy Ő Felsége I. Ferdinánd király és a Kormányzótanács iránt a hűségesküt *azonnal* letehetik. Az eskü megtagadása egyenlőnek fog tekintetni az összes eddig élvezett jogokról való lemondással és a Kormányzó Tanács ezen tanár urakkal szemben mindennemű kötelezettségtől mentesnek tekinti magát.

Hogy a közoktatás ezáltal ne szenvedjen azon esetben is, ha a tanár urak az eskü letételét megtagadnák, értesítem, hogy a tek. Egyetemi Tanács által tervezett nyári semester végéig való további működésüket megengedem — magától értetődően az általunk szervezendő ellenőrzés mellett. Működésük tartama alatt fizetésüket a Kormányzó Tanácstól rendesen meg fogják kapni.

Felkérem, közölje haladéktalanul ezen rendeletemet Tek. Egyetemi Tanáccsal és az egész tanári testülettel és az eredményről azonnal értesítsen, hogy a továbbiak iránt intézkedhessem.

Kolozsvár város prefectus úrnak (*így!*)

Kolozsvárt.

Branisce

közoktatásügyi miniszter.

Prefectul oraşului Cluj.

A fordítás hitelül

Kvár, 1919. V. 9-én.

V. Porutiu s. k.

PH.

prefect.

1483—1918/19

A fordítást hitelesítő záradékot a prefectus maga írta alá ; ő húzta alá a *dűlten* szedett *azonnal* szót is. Az irat eredetije a rektorátus irattárában van.

VI.

Kolozsvár város prefectusának átíratva a rektorhoz az egyetemi tanárok eskütételére és további működésére vonatkozólag.

Prefectul oraşului Cluj.

Szám 700.

A Kolozsvári tud. Egyetem

Magnificus Rectorának

Dr. Schneller István

egyetemi tanár úrnak,

Kolozsvár.

A nagyszebeni Kormányzó Tanácsnak 4335/919. sz. 1919 május 8-diki kelettel kiadott leiratát van szerencsém hiteles fordításban mellékelten azon felkéréssel átszarmaztatni, miszerint szíveskedjék a rendes és rendkívüli tanár urakkal ennek tartalmát haladéktalanul közölni olyképpen, hogy az ezen leiratra adandó választ f. év május hó 12. napjának d. e. 10 óráig kézhez vehessem.

Ezzel kapcsolatosan van szerencsém értesíteni, hogy a román Kormányzó Tanács vallás- és közoktatásügyi osztálya f. év március hó 23-án hozzám intézett 2113/919. sz. a. kelt leiratában kilátásba helyezte, hogy azon egyetemi tanár urak, akik a hűségesküt Románia Királya és a Kormányzó Tanács iránt letesznek, megmaradhatnak jogaik élvezetében, amennyiben az eskü letétele napjától számítandó 2 év leforgása alatt a román nyelvet szóban és írásban oly módon sajátítják el, hogy román nyelven előadásokat tartassanak.

Amidőn ezt a körülményt is szíves tudomására hozom, közlöm egyidejűleg, hogy amennyiben a jelzett időpontig semmi választ akármilyen indokból nem kapok, a továbbiak iránt azonnal intézkedni fogok.

Azon egyetemi tanár urak névsorát, kik az esküt letenni hajlandók, a válaszához mellékelni szíveskedjék, kérvén őket egyidejűleg arról értesíteni, hogy f. év május hó 12-én d. e. 1/2 11 órakor az Egyetem aulájában az eskü letételére jelenjenek meg.

Kolozsvár, 1919. május hó 9-én.

1 melléklet.

PH.

V. Porutiu s. k.
prefect.

Érkezett: 1919. máj. 10.

1483—1918/19

e. t. sz.

A kézírásban fennmaradt magyar átírat szövegén a prefectus sajátkezűleg több apróbb stilus-beli javítást tett. Ő javította ki az irat leírójának tévedését is, aki a címzésben *István* helyett *Gusztáv*-ot írt. Jellemző, hogy az iratot *ilyen javításokkal* küldte el „Kolozsvár város prefectusa“ az egyetem rektorának. — Eredetije a rektorátus irattárában.

VII.

Kivonat az egyetem tanácsa 1919. évi május hó 11-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

J e g y z ő k ö n y v.

A kolozsvári magyar tudományegyetem tanácsának 1919. évi május hó 11-én tartott V-ik rendes üléséről.

Jelen voltak: dr. Schneller István, e. i. rector, elnök, dr. Rigler Gusztáv, prorektor, dr. Kolosváry Bálint, dr. Hornyánszky Gyula, dr. Fabinyi Rudolf dekanok, dr. Menyhárh Gáspár, dr. Lechner Károly, dr. Szádeczky Lajos prodekanok. Távolmaradtak dr. Lőte József dekan és dr. Apáthy István prodekan.

Jegyzett dr. Szemler Jenő tanácsjegyző.

68.

1483./1918/19. etsz. Rector bemutatja a négy tudománykarnak véleményes jelentését a Kolozsvár városi román prefectusnak f. é. május hó 9-én 700. szám alatt kelt ama fölhívására, hogy az egyetem nyilvános rendes tanárai f. é. május hó 10-éig, d. e. 10 óráig nyilatkozzanak aziránt, vajjon a hűségesküt I. Ferdinánd, Románia királyára és a nagy-szebeni Román Kormányzótanácsra letenni hajlandók-e?

A tudománykarok és azok összes nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárai egyértelműleg odanyilatkoztán, hogy a kívánt hűségesküt nem teszik le, az Egyetem Tanácsa egyhangúlag hozott határozatával a tudománykaroknak idevonatkozó részletesen indokolt nyilatkozatát magában foglaló kari jegyzőkönyveket

azzal a megjegyzéssel küldi meg a prefectusnak, hogy az egyetem tanárai a kari határozatokból önként következőleg csakis addig folytathatják a tanügy érdekében kifejtendő működésüket, míg az Egyetem autonómiája, jelenlegi statusa és szervezete, nemkülönben a tanszabadság elve bármily beavatkozás révén érintve lesznek.

69.

A Rector fölveti a kérdést, vajjon a jelenlegi viszonyok között opportunus-e az egyetem alapításának évfordulóján a szokásos évzáró ünnepet megtartani?

Az Egyetem Tanácsa elhatározza, hogy a városi prefectussal folytatandó megbeszélések eredményétől teszi függővé az ünnepély megtartását. Ebből az alkalomból megbízza a Rectort, hogy Kolozsvár város tanácsát keresse meg, hogy a város pályadíj alapítványának az 1918—19. tanévre esedékes kamatait rendeltetésének megfelelő fölhasználhata-e végett az egyetem quaestori hivatalának bocsássa rendelkezésére.

.....

Dr. Schneller István sk.
e. i. Rector-elnök.

dr. Szemler Jenő s. k.
tanácsjegyző

Dr. Lechner Károly s. k.
orvoskari prodekan
dr. Fabinyi Rudolf s. k.
Dr. Rigler Gusztáv s. k.

Kolozsvár Bálint s. k.
Menyhárh Gáspár s. k.
Hornvánszky Gyula s. k.
Dr. Szádeczky Lajos s. k.

Eredetije a fogalmazvánnyal együtt az egyetem rektorátusának irattárában. — A többi jegyzőkönyvi pont folyó ügyekről szól.

VIII.

Az eskü-megtagadást indokoló matematikai és természettudományi kari ülés jegyzőkönyve.

J e g y z ő k ö n y v

mely felvétellett a Kolozsvári Magyar Ferencz József Tudományegyetem matematikai és természettudományi Karának 1919. évi május hó 11-én tartott I.-s rendkívüli üléséről.

Jelen vannak : Dr. Fabinyi Rudolf ny. r. tanár, e. i. dékán elnöklete alatt: Dr. Szádeczky Gyula, dr. Riesz Frigyes, dr. Győrffy István, dr. Pfeiffer Péter, dr. Haar Alfréd ny. r. tanárok, dr. Ruzitska Béla, dr. Pogány Béla ny. rk. tanárok, dr. Széki Tibor c. ny. rk. tanár, dr. Páter Béla magántanár.

Távol vannak : Dr. Apáthy István ny. r. tanár a megszálló hadsereg által letartóztatva, dr. Ortway Rudolf ny. rk. tanár szabadságon Budapesten tartózkodván, nem voltak meghívhatók.

Jegyzett : Dr. Pogány Béla ny. rk. tanár.

I.

Elnöklő Dékán a meghívó alapján megállapítja, hogy a Kar összes hivatali esküt tett és Kolozsvárt tartózkodó tagjai az ülésre szabályszerűen meghívottak.

2.

Elnök előterjeszti Rector Úrnak 1483—918/19 et. számú átiratát, mellyel a kolozsvári román prefect 700/919. számú közléssel kapcsolatban ismerteti a nagyszebeni román kormányzótanács 4335/1919. számú azt a „rendeletét“, mely az egyetemi tanárok hivatali esküje tárgyában adatott ki és a következően hangzik: *(Itt következik az előbb V. sz. alatt közölt rendelet, illetőleg átirat.)*

I. Az iratok tartalmának ismertetése után elnöklő Dékán jelzi, hogy az egyetem szervezetéből folyólag s a tudománykarok autonóm hatásköre alapján az előterjesztés elvileges részére a Kar hivatott állást foglalni, s az egyes kari tagokat érintő egyéni vonatkozások tekintetében pedig a kari tagok külön-külön nyilatkozata szükséges.

Felszólítja tehát a Kar összes jelenlevő tagjait, hogy az előterjesztés tárgyában véleményüket kifejtteni, valamint az őket egyéni- leg érintő nyilatkozatokat megtenni szíves- kedjenek.

A Kar dékán előterjesztését tudomásul véve, annak megvitatása után a következő határozatot hozta :

H a t á r o z a t.

Minthogy a Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem nemcsak az alapításáról szóló 1872. évi XIX. magyar állami törvényeknek, hanem immár közel ötven éves multjának tanúsága szerint is a magyar állam egyeteme s e jellegét a magyar állam nemzet- közileg is elismert souverainitásánál fogva szükségkép mindaddig megtartja, míg annak állami hovatartozása felől az egyedül illetékes magyar állam valamely megfelelő jogi tény által másként nem rendelkezik,

minthogy továbbá a Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Math. és Természettud. Karának semmiféle tudomása sincs arról, hogy a magyar állam a Kolozsvári Tudományegyetem felett eddig bírt és gyakorolt felségjogairól bárkinck javára és bár- mily értelemben is lemondott volna s a magyar állam egy ily lemondó és jogátruházó tényére hivatkozhatnia ez idő szerint a román királyságnak és az ő functionáriusaként magát feltüntető nagyszebeni román kormányzótanácsnak sem áll módjában :

mindezeknél fogva a Kolozsvári Tudományegyetem Matematikai és Természet- tudományi Kara a nagyszebeni román kormányzótanács iratából kivilágló azt az állás- pontot, mintha a kolozsvári egyetem a román állam egyeteme volna, mintha az egyetem és annak alkalmazottjai (tanárai) felett a román állam akár a nagyszebeni román kormá- nyzótanács, akár mások útján rendelkezhetnék, *jogszerűnek el nem ismeri*, hanem tekintettel arra a tényre, hogy az Egyetem székhelyét jelenleg egy idegen állam, a román királyság, katonailag megszállva tartja : az egyetem és az egyetemi alkalmazottak jogi helyzete kérdésében, mint jogilag egyedül számbajöhető alapokra, egyrészt az Egyetem tanárainak a magyar állam alkotmányára tett és jelenleg is fennálló közhivatalnoki hűség- esküjére és a magyar állammal szemben fennforgó közhivatalnoki felelősségére, — más- részről a nemzetközi jognak a katonai megszállás viszonyait szabályozó és az 1899., illetőleg 1907. évi hágai nemzetközi békeértekezletek IV-ik, illetőleg II-ik conventiójában foglalt (és annak idején a román királyság részéről is elfogadott) nemzetközi jogtécetekre támasz- kodik.

Ugyanis a II-ik hágai békekonferencián megállapított „Réglement concernant les lois et coutumes de la guerre sur terre“ 43. art. kimondja, hogy a megszálló hatalom a megszállott területen érvényben levő jogot *absolut akadály esetét kivéve*, fenntartani köteles. A régi jog fenntartásának kötelezettségéből következik, hogy a régi jog alapján kinevezett, vagy választott functionáriusok hivatalukban meghagyandók, amint hogy ezen értelmezés a konferencia tárgyalási jegyzőkönyvében is kifejezetten fölvetetett (Prot. partie III. 129. l.).

Hogy pedig mennyire szoros köteletségévé óhajtotta tenni a hágai egyezmény a régi jog és így a régi tisztviselők megtartását a megszálló hatalomnak, ez kiviláglók abból, hogy a régi jogtól való eltérést csupán „empêchement absolu“ esetén és nem mint eredetileg tervezve volt, már az egyszerű „katonai szükség“ esetében engedte meg (Prot. p. III. 127. l.).

A fenti nemzetközi elveknek megfelelően a francia hadsereg tisztjei számára kiadott nemzetközi jogi utasítás (Manuel de droit international à l'usage des officiers) részletesen is kimondja :

„hogy a megszálló hatalom tartózkodni köteles attól, hogy a hivatalnokokat *személy szerint* szólítsa föl hivataluk folytatására, valamint nem követelhet tőlük sem kifejezett beleegyező nyilatkozatot, sem pedig esküt.“ (Bonfils : Manuel de droit des gens §. 1174.).

Végül a hágai egyezmény 45-ik art. is kimondja, hogy a megszállott terület lakosságát a megszálló hatalom iránti hűségesküre kényszeríteni tilos.

Ami pedig a kolozsvári Tudományegyetem ügyeibe való beavatkozást illeti, az a hágai egyezmény 56. art.-val is ellenkezik, mely szerint — „az oktatás és tudomány számára rendelt intézmények tulajdona, ha államiak is ezen intézmények, *magántulajdon* gyanánt kezelendő.“

A magánvagyonra nézve pedig elv az, hogy az sérthetetlen s így a magánvagyonként kezelendő egyetemi intézetek rendeltetésüktől sem el nem vonhatók, sem pedig azok igazgatásába való bármiféle beavatkozás nem jogsult.

Mindebből kifolyólag a Math. és Term. tudományi Kar a nagyszebeni román kormányzótanács ama tényét, mellyel az évezredes magyar állami élet talajából sarjadt és kifejtett egyetemet, mely keletkezésében és félévszázados fennállásában a legsajátabb magyar nemzeti jellegű kultúrintézmények közé tartozik — alaptörvényeink megsértésével és a nemzetközi jog által garantált jogállásának rovására kisajátítani s ezzel az egész intézmény hivatását ezerek emberi érdekeinek megsemmisítésével megbénítani törekszik, — hivatkozva azokra az ünnepélyes ígéretekre is, melyeket az entente hatalmak itt járt katonai képviselői ismételten és az Egyetem zavartalan működésének biztosítása tárgyában tettek — tudomásul nem veszi, a joghatóság átvételét, mint teljesen illetéktelent, el nem ismeri, az ellen tiltakozik és orvoslást a békekonferencia előtt keres magának.

Ugyancsak ezen határozatának következményeképpen a román állam iránti hűségeskü letételét Karunk tagjai, magyar állampolgári becsületükhöz és letett hivatali esküjükhöz képest, feltétlenül megtagadják, — egyben kijelentik, hogy az egyetemen a magyar állam meghatalmazásából eddig viselt tisztségeiket, magyar állami közhivatalnoki esküjük szellemében mindaddig viselik, míg további sorsukra és kötelességeikre nézve az erre egyedül jogosult magyar állam részéről másként nem utasíttatnak.

II.

Elnöklő Dékán a határozat kihirdetésével névszerint felhívja a Kar tagjait, hogy a román Kormányzótanács iratában érintett hűségesküre vonatkozóan egyenként nyilatkozzanak.

A nyilatkozatok megtörténte után Elnök határozatilag megállapítja, hogy az eskü letételét megtagadták : dr. Fabinyi Rudolf s. k., Dr. Szádeczky Gyula s. k., Dr. Riesz Frigyes s. k., Dr. Györffy István s. k., Dr. Haar Alfréd s. k., Dr. Pfeiffer Péter s. k., ny. r. tanárok és Dr. Ruzitska Béla s. k., Dr. Pogány Béla s. k. ny. rk. tanárok,

eskü letételére pedig hajlandónak nyilatkoztak : —

III.

Miután pedig az egész kérdésben való állásfoglalást a kar az egyetemi tudománykarok autonóm hatáskörébe tartozónak tekintti, kifejezi egyúttal abbéli óhaját is, hogy az Egyetemi Tanács, mint ilyen, minden nyilatkozás vagy hozzászólás nélkül egyedül a beérkező Kari hiteles jegyzőkönyv másolatok összegyűjtésére és azoknak rövid kísérelő átírat melletti továbbítására szorítkozzék.

IV.

Jelen jegyzőkönyv egy hiteles másolata a kari tagoknak kívánságukra szintén kiadandó.

Kmf.

Jegyezte : Dr. Pogány Béla s. k.

Dékán :
Dr. Fabinyi Rudolf s. k.

Dr. Szádeczky Gyula s. k., Dr. Riesz Frigyes s. k., Dr. Györffy István s. k., Dr. Pfeiffer Péter s. k., Dr. Haar Alfréd s. k., Dr. Ruzitska Béla s. k., Dr. Széki Tibor s. k., Dr. Páter Béla s. k.

A jegyzőkönyv eredetijét nem sikerült a Karnál megtalálnunk : a kivonulók a Kar irattárának 1919. május 10-től kezdődő iratait alighanem magukkal vitték. Az is lehetséges, hogy a nagy rendetlenségben visszahagyott kari irattár valamelyik részében lap-pang. Az itt közölt jegyzőkönyvi szöveget Györffy István egyetemi tanár úr magángyűjteményének hitelesítés nélküli másolatából közölhetjük. A jegyzőkönyvbe foglalt határozatot tudomásunk szerint mindenik kar azonos szövegezésben juttatta el a rektor, illetőleg a tanács útján a román prefektushoz. A többi kar jegyzőkönyvét nem sikerült megtalálnunk.

IX.

Az egyetem 1919. május 12-én való elvételének jegyzőkönyve.

J e g y z ő k ö n y v .

Fölvétetett a Kolozsvári Magyar Tudományegyetem Rectori Hivatalában 1919. évi május hó 12-én délelőtt 11 órakor az Egyetem átvétele tárgyában. Jelen voltak : Dr. Ghibu Onisifor, kormányzótanácsi államtitkár, Dr. Porutiu Bálint, Kolozsvár város prefectusa, Dr. Dragan Miklós egyetemi magántanár, Sirbu Ovidius, egyetemi hallgató, továbbá a román királyi hadsereg részéről : Vasiliu János. kir. őrnagy. Az egyetem részéről : Dr. Schneller István e. i. rector. Jegyez : Dr. Szemler Jenő, tanácsjegyző.

A kormányzótanács nevében eljáró, fenti tagokból álló bizottság megjelenvén, annak nevében dr. Porutiu Bálint prefectus ismertetvén a biz. megjelenésének célját, kijelenti, hogy mivel az egyetem rendes és rendkívüli tanárai a hozzá intézett 1483. etszám alatti átírat tartalma szerint a hűségeskütő Ő Felsége I. Ferdinánd király és a Kormányzótanácsra

letenni nem voltak hajlandók, a nagyszebeni román kormányzótanács 1919. évi 4336. számú határozata szerint az egyetemet a kormányzótanács nevében ténylegesen átveszi.

Dr. Schneller István az Egyetem e. i. rectora támaszkodva a prefectushoz intézett átiratában kifejtett elvek és érvekre, az átvétel ellen óvást emel, kijelentve azt, hogy csakis a karhatalomnak enged és a tényleges átadást csupán leltár fölvétele mellett eszközli. Erre Vasiliu János őrnagy a hadsereg képviselőjében a karhatalom alkalmazásaképpen kezeit a Rector vállára téve, fölhívja őt az átadásra. A Rector az erőszak előtt meghajolt. Dr. Porutiu Bálint prefectus az Egyetem tényleges átvételét bizottságilag azonnal megkezdi s egyben kijelenti, hogy az Egyetem átvétele következtében a mai naptól kezdve beszünttetnek az előadások és a tanárok mindennemű ténykedése a mai naptól kezdve befejezettnek tekintendő.

A folyó félév lezárása és hitelesítése ennek következtében lehetetlenné válván, a prefectus kijelenti, hogy a Kormányzótanács határozata értelmében a jelen félév átvételi clausula alkalmazása mellett, később megállapítandó módon hitelesítették és az érdekelt hallgatók részére beszámíttatik. Az Egyetem tanárainak minden irányú (előadások és vizsgálatok megtartása stb.), a szombatról mára halasztott doktori felavatás kivételével) működésének megszüntetése az Egyetem többi alkalmazottainak helyzetén nem változtat, sőt ezen alkalommal fölhívja őket a prefectus arra, hogy működésüket szabályszerűen folytassák, mert — mivel tőlük egyelőre eskü nem kívántatik, amennyiben helyüket önként elhagynák, a helybeli helyőrség parancsnoksága által 72. szám alatt kibocsátott rendelete értelmében le lesznek tartóztatva és a legrövidebb időn belül a tiszántúli vonalra átszállítva. A tényleges átvétel folytatólagosan eszközöltetik teljes befejezéséig : annak szabályszerű megejtése végett fölkéretnek az Egyetem összes tanárai, hogy a Rector által említett szabályszerű leltári átvétel-átadásnál személyesen közreműködjenek a tényleges átvétel teljes befejezéséig. A két eredeti példányban kiállított jegyzőkönyv fölolvastatván, az összes jelenlévők által aláíratott és hitelesítettetett. — K. m. f. — Dr. Schneller István sk. e. i. rector. Dr. Onisifor Ghibu sk. secretar de stat, — Dr. Valentiu Porutiu sk. prefectul oraşului Cluj, Dr. Nicolae Drăgan sk. docent univ., delegatul incredinţat cu conducerea provizorie a Rectoratului. — Ovidiu Sirbu st. med. — Dr. Szemler Jenő s. k. egyetemi tanácsjegyző. — Comandantul Pietei Cluj Major Vasiliu.

1483—1918/9./etsz.

A másolat hitelül

Kolozsvárt, 1919. május 12.

PH.

Juhász sk.
irodafőtiszt.

Az irat eredetijét az egyetemet egészen más körülmények között visszaadó román egyetemi tanács valószínűleg magával vitte; így csak az átvétel napján kiállított és jelenleg a rektorátus irattárában lévő hivatalos másolatból közölhetjük. A másolatnak nyilván csak gépelési hibából eredő néhány magyar és román helyesírási hibáját kijavítottuk.

X.

A kolozsvári Egyetemi Könyvtár 1919-i elvételének jegyzőkönyve.

J e g y z ő k ö n y v .

Felvétetett Kolozsvárt 1919. évi május hó 12-én a kolozsvári magyar tudományegyetem könyvtára átadása, illetőleg a Nagyszebeni Kormányzó Tanács által való átvétele alkalmával.

Jelen vannak : A Nagyszebeni Román Kormányzó Tanács megbízásából : Bichigean Vazul tanár, aki megbízását a nevezett Tanács kultúr- és közoktatásügyi osztályától 4336/1919. számú megbízó-levéllel igazolja.

Az Egyetemi Könyvtár képviselőjében dr. Gyalui Farkas könyvtárigazgató.

A jegyzőkönyvet vezeti Valentiny Antal könyvtárőr. Jelen vannak mint tanuk Kelemen Lajos tanár, aki egyúttal az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkára és dr. Ferenczi Miklós egyetemi könyvtártiszt.

Bichigean tanár úr a Nagyszebeni Kormányzó Tanács nevében kívánja az Egyetemi Könyvtárnak azonnal való átadását, megjegyezvén egyidejűleg, hogy az egyetemet átvették. Kijelentette továbbá, hogy a Nagyszebeni Tanács rendeletéből a könyvtár tisztviselőitől esküt nem kívánnak, de követelik, hogy mindenki helyén maradjon és folytassa működését. Bemutatja a kolozsvári román térparancsnokság 72. sz. nyílt rendeletét, mely szerint azok az egyetemi tisztviselők és alkalmazottak, akik helyükön nem maradnak meg és nem folytatják tovább működésüket, azonnal letartóztattnak és 24 órán belül különvonattal a Tiszán túlra szállítatnak.

Dr. Gyalui Farkas könyvtárigazgató kijelenti, hogy ő neki fölöttes hatósága, mely az Egyetemi Könyvtár felett rendelkezik, első fokon a kolozsvári Tud. Egyetem Tanácsa és Rectora. Maga részéről tiltakozását jelenti ki az ellen, hogy az egyetem hatóságán kívül álló közegek a könyvtár átvétele fölött vele rendelkezzenek, minthogy azonban a Nagyszebeni Tanács küldöttje fegyveres erőszak alkalmazását helyezte kilátásba és az erőszak jelképeül nevezett igazgatónak vállát érintette, dr. Gyalui Farkas kijelenti, hogy az egyetem minden jogának fenntartásával a további tárgyalásokat folytatja és illetve, miután az imént vázolt események lefolyása után a Rector úrtól személyesen értesült, hogy az egyetem átadása fegyveres erőszakkal megtörtént, mely aktus folyamán az egyetem álláspontja és jogfenntartása az erőszak ellen megtörtént, a maga részéről ilyenformán az Egyetemi Könyvtár átadását is megtörténtnek kell tekintenie. Természetes, hogy a Könyvtár igazgatójának, mint az egyetem tisztviselőjének álláspontja mindenben egyezik a könyvtárra vonatkozólag is az egyetemet átadó Rector úr álláspontjával.

Minthogy azonban az Egyetemi Könyvtárral együtt és egy épületben kezeletik az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára, melyhez kapcsolódik kéziratára és levéltára, az igazgató kijelenti, hogy e könyvtár magántulajdona az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek, s mint magántulajdon egyáltalán nem esik a jelenlegi átadás aktusába, ugyan, amit a kiküldött Bichigean tanár úr is elismer, mégis szükségesnek tartja már most is hangsúlyozni, hogy e könyvtár tulajdonosául és rendelkezőjéül az Erdélyi Múzeum-Egyesület tekintendő, melynek minden a könyvtárra vonatkozó jogai is fenntartatnak.

Végül dr. Gyalui Farkas igazgató kijelenti Bichigean tanár kérésére, hogy közölni fogja megbízásának a tisztviselőkre vonatkozó részét az összes tisztviselőkkal és alkalmazottakkal, még pedig nyomban.

A jegyzőkönyv felolvastatván, úgy Bichigean tanár úr, mint dr. Gyalui Farkas által két példányban kiállítatván, aláíratik, illetve Bichigean tanár úr óhajtására az eredeti jegyzőkönyvön kívül egy másolati példány is aláírva átadatik.

Megjegyeztetik pótlólag, hogy a személyzetre vonatkozókat az alólírt igazgató a nevezett megbízott jelenlétében a személyzettel közölte.

Kolozsvár, 1919. évi fent írt kelettel.

Ld. *Winis Nándorné* : A kolozsvári Egyetemi Könyvtár román kézre jutása (Közlemények a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárából. 15. sz. 1933. jan.).

XI.

Az egyetemi Növénytani Intézet, a Botanikus kert és az Erdélyi Múzeum Növénytárának elvételéről készült jegyzőkönyv.

J e g y z ő k ö n y v

felvétellett Kolozsvárt 1919. évi május hó 12-én a magyar Ferencz József Tudományegyetem Növénytani Intézete, Botanikus kertje, Erdélyi Múzeum-Egysület Növénytára átadása, illetőleg a nagyszebeni román Kormányzótanács által való átvétele alkalmával.

Jelen vannak : A nagyszebeni román Kormányzótanács megbízásából : Dr. Borza Sándor és Lațiu Viktor úr.

Az Egyetem Növénytani Intézetének képviselőjében : Dr. Győrffy István, Pápai József, Pákh Erzsébet mb. assistensek.

A jegyzőkönyvet vezeti : Lațiu Viktor.

1. A Ferencz József Tudományegyetem fenti intézeteiben a nagyszebeni román Kormányzótanács megbízásából (4336/1919. szám) megjelenik dr. Borza Sándor és Lațiu Viktor. Közlik dr. Győrffy István növénytani intézeti etc. Igazgató Úrnak (!), hogy nevezett kormányzótanács a mai napon a vezetése és rendelkezése alá veszi nevezett intézeteket. Ennek következtében felkéri az Igazgató Urat, hogy nevezett kormányzótanács idevonatkozó rendeletét mint az Egyetem tisztviselője tudomásul vegye, továbbá a növénytani intézetet dr. Borza Sándor megbízottnak leltár mellett átadja. Ellenkező esetben kényszerleltározás fog megejtetni.

Győrffy István igazgató kijelenti, hogy mint a Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Növénytani Intézete igazgatója stb. felettes hatóságául egyedül a magyar állam illetékes hatóságát ismerheti el, intézetének átadását ehhez képest csak ennek rendeletére hajlandó eszközölni, a nagyszebeni román Kormányzótanács illetéktelen rendelete ellen tiltakozik, az átadást, valamint az annál való közreműködést megtagadja.

Erre a megbízott dr. Borza Sándor úr kijelenti, hogy így kényszerül erőszakot alkalmazni. Erre a célra felhívja a román megszálló hadsereg két szolgálatban levő emberét, kinek megjelenése, vállérintése erőszaknak tekintetvén, Győrffy növ. int. igazgató kijelenti, hogy az erőszaknak enged. Az intézetet átadja és kijelenti, hogy a felelősséget

az intézet felszerelése tekintetében csak akkor viseli, ha a leltár szerinti átvétel az ő jelenlétében történik meg. Ezen jegyzőkönyv 2 (kettő) eredeti példányban vétetett és iratott alá.

Kolozsvár, 1919. évi május hó 12-én.

Lațiu Viktor s. k.
mint tanu.

Pákh Erzsébet s. k.
assistens, mint tanu

Pápai József s. k.
assistens, mint tanu

Dr. Borza Sándor s. k.
a nagyszebeni román kormányzótanács
megbízottja
Győrffy István s. k.
ny. r. tanár

E jegyzőkönyv közlésével az egyes intézetek átvételének jellegzetes lefolyását kívántuk szemléltetni. A jegyzőkönyv eredetijét Győrffy István egyetemi tanár úr magángyűjteményében őrzi.

XII.

Az egyetemi Csillagvizsgáló Intézet átadásáról szóló nyilatkozat.

N y i l a t k o z a t .

Alulírott, dr. Armeanca János kinyilatkoztatom, hogy az egyetem megbízottjának átadom a Csillagvizsgáló kulcsait, minthogy az egész személyzet elhagyta Kolozsvárt. A Csillagvizsgáló Intézet leltári tárgyai kiürítettek. Az Intézet színjében Bratu egyetemi tanár úrnak néhány eszköze maradt.

Kolozsvár, 1940. szeptember 9.

Dr. Joan Armeanca s. k.
astronom.

Az irat románnyelvű eredetije Kristóf György, kolozsvári egyetemi tanár úr tulajdonában van. E nyilatkozatot mint a szélsőséges kiürítés egyik jellegzetes bizonyítékát közöljük.

XIII.

Az egyetem Orvostörténeti Intézetének átadásáról szóló jegyzőkönyv.

J e g y z ő k ö n y v

felvétel Kolozsavárt, 1940. szept. 9-én. Jelen vannak dr. Valeriu Bologa egyetemi tanár, az Orvostörténeti Intézet (Institutul de Istorie Medicinei) eddigi igazgatója és dr. Jancsó Béla.

Dr. Valeriu Bologa egy. tanár úr felkéri dr. Jancsó Bélát, mint egykori tanítványát, hogy dr. Kristóf György egy. tanár részére informatív célból tekintse meg az eddig vezetése alatt állott intézetet, miután a városból eltávozna, melyet megtekintés után lezár és az Intézet kulcsait dr. Kristóf György egy. tanár úrnak adja át.

Dr. Jancsó Béla dr. Bologa professzorral együtt az Intézet 4 helyiségét (Pasteur-u. 6. III. e.) megtekintette, leltár szerint nem vehette át, mert a leltár már elszállítatott. Az Intézet anyagára vonatkozólag dr. Valeriu Bologa egy. tanár úr kijelentette, hogy a román orvostörténeti anyagot (a duplumok kivételével) a román kormány felsőbb rendelkezésére elszállította, a többi anyagot pedig részletesen megmutatta dr. Jancsó Bélának szobánként és szekrényenként. A könyvtár cédula-katalógusa itt maradt. — Dr. V. Bologa egy. tanár úr még megmutatta azon könyveit és folyóiratait (melyeket e célra az egyes szekrényekben meg is jelölt), amelyek az ő magántulajdonát képezik, de még addig nem tudta azokat elszállíttatni. Megmutatta valamennyi szekrény stb. kulcsát.

Dr. Jancsó Béla megköszönte Bologa tanár úr útmutatásait és kijelentette, hogy az Intézetben tapasztalt mintaszerű rendről, valamint gazdag anyagról jelentésében megemlékezik.

K. m. f.

Dr. Jancsó Béla s. k.

Dr. V. Bologa s. k.

A jegyzőkönyvet a Kristóf György egyetemi tanár úr tulajdonában lévő eredeti példányból közöljük. Kiténik belőle, hogy a román egyetemi tanári kar egyes tagjai valóban a rektori utasításhoz alkalmazkodva hajtották végre a kiürítést, illetőleg az átadást.

XIV.

Jegyzőkönyv a kolozsvári egyetem átadásáról, illetőleg átvételéről.

J e g y z ő k ö n y v.

I. A mai napon, 1940. év szeptember hó 12-én délelőtt 9 órakor megjelentek az I. Ferdinánd Király Egyetem rektori hivatalában ezen egyetemnek a magyar állam birtokába átvétele végett dr. Molnár Andor min. tanácsos úr és dr. vitéz Nagy Iván min. osztálytanácsos, m. kir. tartalékos főhadnagy úr, a m. kir. 2. honvédhadsereg katonai közigazgatási csoportjának tanügyi előadói, mint a magyar fővezérség különleges megbízottai.

II. Dr. Kristóf György egyetemi tanár úr felmutatja a román kir. közoktatásügyi minisztertől, illetőleg az I. Ferdinánd Király Egyetem tanácsától kapott 3049—1940. rektori sz. alatt kelt felhatalmazását és megbízását az egyetem átadására.

III. Dr. Kristóf György egyetemi tanár úr, a kolozsvári I. Ferdinánd Király Tudományegyetem megbízottja átadja a magyar állam küldöttségének az egész I. Ferdinánd Király Tudományegyetemet, ennek rektori hivatalát, pénztárát, gondnoki hivatalát, a négy tudománykart, a szemináriumokat, az egyetemi könyvtárt, az egyes egyetemi intézeteket, klinikákat, egyáltalán az egyetemnek minden ingó és ingatlan vagyonát a jelenlegi és az I. Ferdinánd Király Egyetem Tanácsától fenti 3049—1940. sz. eredetiben ezen jegyzőkönyv I. (első) példányához csatolt felhatalmazásban jelzett állapotban. Az átadás jelképül átadja az egyetem főkapujának és rektori hivatalának kulcsát — megjegyezvén, hogy minden egyes hivatal, intézet, könyvtár, klinika, stb. tényleges átadására a helyszínén egy-egy külön tisztviselő van kirendelve. E kirendelt tisztviselők hivatalos névsora szintén csatolva van e jegyzőkönyv I. (első) sz. példányához.

IV. Dr. Molnár Andor min. tanácsos úr, a magyar bizottság vezetője, tudomásul véve, hogy az egyes hivatalok, intézetek, könyvtárak, klinikák, stb. tényleges, a helyszínén való átadásával külön hivatalnokok vannak megbízva, átveszi a magyar állam tulajdonába az egyetem főkapujának és rektori hivatalának kulcsát, azaz jelképesen az

egész egyetemet minden hivatalával, intézetével, könyvtárával, klinikával, minden néven nevezhető ingó és ingatlan vagyonával együtt.

V. E jegyzőkönyv három, I. II. III. sorszámú ellátott eredeti példányban készült, és pedig az I. (első) számú, melyhez az I. Ferdinánd Király Egyetem megbízó határozata eredetiben mellékelve van, a magyar bizottság, illetőleg a m. kir. 2. honvédhadsereg fővezérsége számára, a II. (második) számú példány a román egyetem megbízottja számára, a III. (harmadik) számú példány pedig ezen egyetem levéltára számára.

Mindhárom példány aláíratott, amint következik.

Kolozsvárt, 1940. szept. hó 12.-én.

Mint átadó :

Dr. Kristóf György s. k.
egyetemi tanár.

Mint átvevők :

Dr. Molnár Andor s. k.
miniszteri tanácsos

Dr. vitéz Nagy Iván s. k.
miniszteri osztálytanácsos.

XV.

Az egyetemet a magyar hatóságoknak átadó Kristóf György emlékeztető megjegyzései.

Pro memoria.

A 3049—1940. sz. rektori megbízást szept. 7-én d. u. 14 óra 30 perckor a lakásomra hozta kézbesítés végett egy altiszt. Ncm fogadtam el tőle, hanem kijelentettem, hogy csak a rektortól személyesen fogadom el. Ennek oka az volt, hogy a kiürítés még folyt, este 7 órakor lett vége. Nem vállalhattam el megbízatásomat, ha még mindig rendelkezik az egyetem fölött más, ha még mindig folyik a kiürítés, amelyet megakadályozni nem áll módomban, mert hisz fegyveres erőt hasztalan kértem volna a román katonai parancsnoktól. Különbön is ilyen fontos okmányt közvetlenül szokás átadni.

Másnap délután 2 órakor csakugyan elhozta a megbízatást lakásomra dr. Borza professzor mint rektorhelyettes. Mivel lártam, hogy a hivatali személyzet is mind elment, vagy útrakészen áll, és mivel képtelenségnek tartottam, hogy a tárgyi felelősséget tisztviselő nélkül vállaljam, kijelentettem (s ezt rávezettem a megbízó okmányra), hogy csak akkor fogadom el a megbízást, ha Vătăşescu tanácsjegyző mint tényleges hivatalnok ittmarad végig, s felel a történendőkért, illetőleg az egyetem őrizetéért. Kijelentettem, s rá is vezettem az okmányra, hogy nem vállalom felelősséget a kiürítésnek sem a módjáért, sem a mértékéért, kijelentettem, hogy csak azt a formáságot vállalom, hogy az átvételnél jelen leszek. Borza h. rektor ezt tudomásul vette, aláírta, s pecséttel is megerősítette.

Vătăşescu azonban — oka volt rá — ettől vonakodott, s mivel Borza h. rektor írással is igazolta előttem, hogy Moldovan pénztáros (aki itt akart maradni) meg van bízva a tanácsjegyzői (secretal general) teendőkkel, a megbízást elfogadtam vasárnap, 8-án d. u. 15 óra 30 perckor.

A fenti Pro memoria-t Kristóf György egyetemi tanár úr példányából közöljük. Ez irat egyébként a fennebb közölt visszavételi, illetőleg átadási jegyzőkönyvnek a rektori irattárba került II. sz. példányához csatolt melléklet.